

Driemaandelijks Tijdschrift – Derde Jaargang – Eerste Nummer – Februari 1982
Verantwoordelijke Uitgever: J. Kerfs, Korte Altaarstraat 1, 2000 Antwerpen

ARĤEOLOGIO, FILOZOFIO, KOSMOLOGIO, METAFIZIKO, PARAPSIKOLOGIO, SOCIOLOGIO, K.S.

senpaga ☆ n-ro 9 ☆ perioda

• Redaktado kaj Administrado: M. Halvelik, Korte Altaarstraat 1, B-2000 Antwerpen (Belgio) •

Subtenaj donacoj en formo de ĝiro, monbileto, i.r.k., ĉeko, poŝtmarka serio, folkloraĵo, gramofondisko (popolkantoj kaj -dancoj), libro en Esperanto, k.s. estas tre bonvenaj sed neniel devigaj. — Koran dankon al donacintoj!

UNU UNIVERSALA LINGVO

La sekvan artikolon, kiu estas plurloke misinformita kaj foje eĉ sinkontraŭdira, ni publikigas precipe ĉar ĝi havigas interesan okazon al komentoj kaj pripensoj. Ĝi estas tradukita el la anglalingva periodaĵo *The Plain Truth* («La plena vero»), Januaro 1982, organo de la usona *Worldwide Church of God* («Tutmonda Eklezio de Dio»). Reagojn oni povas sendi rekte al ĝia administrada centro: Ambassador College, 300 W Green Street, Pasadena, California 91123.

Kiam kaj kie la homaro fariĝis multlingva? Kio kaŭzis tiun ĉi diversecon de lingvoj? Jen sekvas respondo al la demando, kiel la problemoj rilate multlingvecon de la mondo solviĝos!

La nuna mondo estas disdividita mondo — en siaj politiko, religio, ideologiko*, kaj socia ordo. Ĝi estas ankaŭ dividita pro sennombraj lingvoj kaj dialektoj. Eĉ la Eŭropa Komunumo estas devigita utiligi sep lingvojn en siaj konferencoj kaj publicaĵoj.

Miloj da lingvoj

Neniu scias precize kiom da lingvoj kaj dialektoj troveblas en la mondo. Tamen ekzistas interkonsento ke parolataj estas almenaŭ kelkmilo da ili.
Landoj kies popoloj parolas malsamajn lingvojn estas kutime malavantaĝigitaj — foje eĉ serioze malfortigitaj — pro tiu multlingva kulturo.
Unu el la ĉeftraboj de l'iama potenco de la Brita Regnaro estis ĝia oficiala unulingveco.
Ĉiujare oni elspezas grandajn sumojn por lernado/instruado de fremdaj lingvoj, por tradukado de milionoj da libroj, broŝuroj, artikoloj, kaj ceteraj legmaterialoj, kaj eĉ al korektado de multnombraj miskomprenoj — ĉiuj kaŭzataj de la lingvobarilo.
Inĝenieroj klopodas inventi kaj konstrui tradukmaŝinojn por venki tiun obstaklegon, plejparte kun nur tre relativa sukceso. Komika ekzempleto ĉe funkciigo de unu tia elektronika aparato: ĝi tradukis la anglan proverbon "Out of sight, out of mind" (Ne vidate, ne konsiderate) en la germanan per "Unsichtbarer Irrsinniger" (Nevidebla frenezulo), [ĉar taksante la vortojn nur laŭ ties plej strikta signifo].

Pro kio tiom multe da lingvoj?

Kio do malhelpas al la homaro plani mondlingvon, kiun akceptus ĉiuj homoj?
Antaŭ ol povi respondi al tiu ĉi demando, ni devas returnen iri pli ol 4 000 jarojn[1], al unika travivaĵo en la homa historiko*. Tiu ĉi unika evento entenas gravegan mesaĝon por la aktuala, dividita kaj ĥaosa mondo. Ĝi okazis, laŭ biblia situigo, en la periodo baldaŭ post la Diluvo[2] kaj post fino de la Malnova Regno de Eĝiptujo* kaj de la Akada Imperio en Medzopotamujo[3]. La rasoj kaj triboj de la homaro jam komencis multobliĝi. Unu viro speciale fariĝis treege ambicia. Tiu ĉi despoto, NIMROD, altigis sin mem super la

kunhomoj kaj organizis ilin en urboŝtatoj (Gen. 10:8)[4].
Kiom da lingvoj ekzistis en tiu erao? "Sur la tuta tero estis unu lingvo kaj unu parolmaniero" (Gen. 11:1). La malmultaj kiuj, laŭ la biblia raporto, transvivis la Diluvon, estis unulingvaj[5].
En tiu ĉi punkto de sia historiko* la diversaj branĉoj de la homa familio ribelis kontraŭ la regado de Dio. Ili volis havi mondon plenan nur je ili mem. "Kaj ili diris unu al la alia: Venu, ni faru brikojn kaj brulpretigu ilin per fajro. Kaj la brikoj fariĝis por ili kalko. Kaj ili diris: Venu, ni konstruu al ni urbon, kaj turon, kies supro atingos la ĉielon, kaj ni akiru al ni gloron, por ke ni ne dissemiĝu [sennome]."
Sed la Kreinto vidis kion la homo estis faronta. Gi* ekagis kaj taŭzis aŭ diferencigis ilian lingvon.

Dio taŭzis la homan lingvon

Kial? La respondon malkaŝas Versoj 6 ĝis 9: "Kaj la Eterulo diris: Jen estas unu popolo, kaj unu lingvon ili ĉiuj havas; kaj jen, kion ili komencis fari, kaj ili ne estos malhelpataj en ĉio, kion ili decidis fari. Ni malleviĝu do, kaj Ni konfuzu tie ilian lingvon, por ke unu ne komprenu la parolon de alia. Kaj la Eternulo disigis ilin de tie sur la supraĵon de la tuta tero, kaj ili ĉesis konstrui la urbon. Tial oni donis al ĝi la nomon Babel, ĉar tie la Eternulo konfuzis la lingvon de la tuta tero kaj de tie la Eternulo disigis ilin sur la supraĵon de la tuta tero."
Pro kio Dio kontraŭis ke la homoj parolu unu solan lingvon? Pro kio Gi* ne volis ke la homoj estu unuigitaj?
Dio komprenis tre bone la preskaŭ senliman potencon de la homa intelekto, kiun Gi* mem ja kreis! Dio en la ĉielo komprenis ke, se tiuj ĉi ribelemaj estuloj restu unuigitaj, ili kunigus siajn mensajn kaj fizikajn rimedojn por detruaj celoj.
Dio ne kontraŭis, ke la homo parolu unu solan lingvon. Sed Gi* antaŭvidis, ke la homo per siaj scioj povos komplete pereigi la tutan mondon inklude de la vivo — se Gi* ne intervenus — kaj rapide!
Tial la Ĉiopova Eternulo zorgoplene intervenis en la aferoj de la homaro sur tiu ĉi tero. Fariĝis necese ke Dio mem okupu Sin pri tio[6], taŭzante la lingvon de la homoj, tiele ke la diversaj familioj (pliposte triboj kaj popoloj) senelire konfuziĝus inter si kaj malakordiĝus. Sekve ili ne sukcesus kombini siajn sciencajn kaj teknikajn sciojn. Se la Kreinto ne estus interveninta, kaj se Gi* ne estus taŭzinta la homan lingvon ĉe konstruado de la Turo de Babel, tiukaze la homoj estus antaŭen rapidintaj en akirado de sciencaj konoj. La homaro tiam sendube estus progresinta tiel multe kaj altagrade, ke la popoloj estus malkovrintaj, eĉ jam antaŭ ol la veno de Kristo, kiamaniere utiligi la atomon[7].
Jarcentojn antaŭ ol la eventoj en Babel, Dio aranĝis ke la homoj sekvos siajn proprajn moralajn kodeksojn*, projektos siajn proprajn regadsistemojn, siajn proprajn formojn de kulto kaj, ĝenerale, laŭsekvu siajn proprajn sortojn dum 6 000 jaroj. Post tiu erao, Dio sendus Jesuon Kriston al tiu ĉi tero por savi la homaron el tutmonda sinmortigo kaj montri al la homo kiel tiu povas organizi vivon de feliĉo, de kontenteco, de paco, kaj de progreso[8].
Tiu dia ekago metis finon je la unuunura lingvo de la homaro. La unuanima strebado de la homoj konstrui sian Turon de Babel, estis por Dio signalo pri interveno, disigante rasojn kaj familiojn, per atribuo al ĉiu raso kaj ĉiu familio de tiu lingvo, kiun la Eternulo volis ke ĝi parolu. La rasoj kaj popoloj depost tiu tempo daŭre restis disigitaj pro siaj malsamaj lingvoj.
Rigardu ni nun kiamaniere la homaro faris provojn, en la lasta parto de la 19ª jarcento, nuligi la Dian konfuzigon de lingvoj en Babel.

Esperanto kaj aliaj mondlingvoj

Johann Martin SCHLEYER, germana rom'katolika ekleziulo kaj lingvisto, ellaboris mondlingvon: VOLAPÜK. Li publikigis sian projekton en 1880. Tiu ĉi mondlingvo estis bazita "parte sur la angla", sed ĝi entenis bedaŭrinde malkongruaĵojn kaj malfortojn[9], pro kiu motivo tiun ĉi lingvon forlasis ĝiaj adeptoj kiel maltaŭgan lingvon. Oni ĝin forrifuzis![10].
En 1887, rusa Judo, L.L. ZAMENHOF (Doktoro Esperanto) aperigis sian nun faman laboraĵon *Esperanto*. Tiu ĉi artefarita lingvo estas miksaĵo de eŭropaj lingvoj, kaj enhavas fortajn elementojn de Latino, la itala, franca, germana, angla, kaj ankaŭ de slavaj lingvoj. Oni foje nomas ĝin "malbona itala". En 1922 la Tria Asembleo de la Ligo de Nacioj eĉ decidis rekomendi Esperanton [kiel internacian lingvon]. Dum ambaŭ mondmilitoj Esperanto estis uzata por politika propagando same kiel por subfosaj (ribelaj) agadoj. Ĝin utiligis la Ruĝa Kruco kaj militkaptitoj. Multaj radjostacioj* en Eŭropo kaj Ameriko dissendis en Esperanto.
Sed ankaŭ Esperanto montriĝis ne esti la [unuiga] lingvo, kiun alsopiris la mondo. Sammaniere malsukcesis aliaj [artefaritaj] lingvoj: Interlingua, Gloria, Ido, Novial, Idiom Neutral. Iuj homoj tial pledis por akcepto de 'vivanta' lingvo kia la angla, franca, germana, aŭ rusa, altigante unu el tiuj al [la statuso de oficiale] internacia lingvo.
Tio nepre ne sukcesus! Naciismaj ĵaluzo kaj konkurencado komplete neniigus tian ekprovon. Kaj tamen, alvenos monda lingvo — universala lingvo — kaj pli baldaŭ ol oni pensas!

Dio uzis diversajn lingvojn

Estas sufiĉe konata, ke la Malnova Testamento estas inspirita pere de la *hebrea*, kun nur kelke da fragmentoj en la aramea [popollingvo].
Kvankam la hebrea estas multrilate esprimriĉa, ĝi tamen havas relative limigitan vortotrezoron, kompare al pliparto el la aktualaj lingvoj[11]. Ĝi ne estis la lingvo kiun Dio intencis uzi por malkaŝi al la homaro la misteron pri la Regno de Dio, t.e. la evangelio aŭ bona novaĵo pri la baldaŭ venonta Reĝoregno!
Anstataŭ ĝi elektiĝis la *greka* kiel lingvo por la Nova Testamento, kaj Dio proklamis la ĝojigan mesaĝon pri Sia Regno pere de tiu al la mondo.

En la jarcentoj tuj antaŭaj al la naskiĝo de Jesuo Kristo, Dio permesis al Aleksander la Granda dissemi la helenajn lingvon kaj kulturon en tre granda parto de la [tiam] konata mondo. En la epoko de Kristo kaj de la apostoloj, la greka tiel estis fariĝinta grava komunikilo. La Nova Testamento ne nur skribatis en la greka, sed estis ankaŭ diskonigata per ĝi de la apostoloj, precipe de Paulus.
La greka tamen ĉesis esti internacia lingvo de la civilizita mondo antikva en la tempokuro; ja ankaŭ tiu ĉi lingvo entenas malperfektaĵojn.

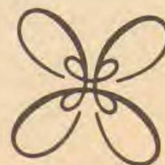
Dio ekuzas la anglan

Dio elektis la anglan lingvon kiel Sian ĉefan instrumenton por konigi al granda parto de la mondo, je fino de tiu ĉi nia propra erao, la Bonan Novaĵon pri Gia* baldaŭ venonta Regno[12].
Sed kial la angla?
Antaŭ kelkaj jaroj iu verkisto formulis [ĝiajn kvalitojn] en jenaj trafaj vortoj: "La angla estas hodiaŭ la plej nekontraŭstarebla lingvo en la mondo. (...) Fleksebla, esprimriĉa, kaj sufiĉe simpla, ĝi progresas ĉirkaŭ la mondon per fenomena rapideco. (...) Parolata de centmilionoj da homoj kiel dua lingvo, la angla fariĝadas la universala lingvo de komerco, diplomatiko*, kaj scienco. Pilotoj de ĉiuj nacioj ĝin aplikas kiel komunikilon en la aertrafiko. (...) En aziaj kaj afrikaj industrie subevoluintaj landoj polyglotaj[13] homoj uzas la anglan kiel solan instrumenton de interkompreniĝo kun siaj najbaroj."[14]
Oni disaŭdigas pli da radjoprogramoj* en la angla ol en ĉiuj ceteraj lingvoj kune. Preskaŭ 3⁄4 de la poŝta trafiko tra la mondo okazas pere de la angla lingvo. Oni povas vojaĝi al ĉiu ajn parto de la mondo, kaj preskaŭ ĉiam trovi iun kiu parolas angle. La angla estas instruata en tre multaj lernejoj, kolegioj, kaj universitatoj tra la mondo.
Estas interese konstati, ke la ĉina kun siaj multnombraj dialektoj estas parolata de pli da homoj (proksimume 950 milionoj) kiel unuan lingvon, ol iu ajn alia lingvo. Sed la dekmiloj da ĉinaj dialektoj konsistigas malfacile supereblan obstaklon al interkompreniĝo de multaj Ĉinoj mem. Ankaŭ tie la angla aktuale estas grava por la scienco.
Oni ne nur parolas, skribas, kaj interkompreniĝas per la angla en ĉiuj partoj de la mondo; ĝi fariĝis la *lingua franca*, la internacia lingvo de diplomatoj, komercistoj, kaj sportistoj. Tiel ĉi oni klare povas percepti kial Dio elektis la anglan kiel ĉefan lingvon, pere de kiu Gi* povas atingi plimulton de la homaro kun Sia Bona Mesaĝo.
La angla estas sufiĉe facile lernebla lingvo; ĝia gramatiko estas simpla, kaj ĝi estas tre bone utiligebla lingvo.[15] Inter la grandaj lingvoj de la mondo, ĝi estas la plej esprimkapabla. Unu el la kaŭzoj [de tiu supereco] estas ke la angla enhavas vortojn el multaj lingvoj — la hebrea, greka, franca, germana, itala; Latino kaj Sanskrito; samkiel plurajn elementojn el la rusa, hispana, portugala, araba, indiana, kaj aliaj malpli konataj lingvoj.[16] Tio ĉi donas al la angla plimalpli internacian karakteron kaj specialan ĉarmon. Ĝi foje nomatas "koncentriĝo de multaj lingvoj".
Kvankam ĉiuj ĉi kvalitoj veras, la angla tamen posedas ankaŭ proprajn limojn kaj malkongruojn. El starpunkto de ortografado[17], ĝi eĉ estas unu inter la plej malfacilaj de la mondo[18].

Unika mondlingvo venonta

La tuta mondo baldaŭ konos unusolan komunan lingvon — en paco kaj harmonio.
El multaj bibliaj profetaĵoj lumas ke Dio resendos Sian Filon, Jesuon Kriston, al tiu ĉi tero; ĉifoje por antaŭgardi ĝin kontraŭ pereo de ĉio vivanta (Mat. 24:21; Dan. 12:1; Jer. 30:7). Miĥa 4 kaj Jesaja 11 priskribas verve la tempon kiam la Regno de Dio estos establita sur tiu ĉi tero. Estos epoko de paco, feliĉo, kaj bonfarto.
Unu el la benoj, kiujn Dio redonacos al la popoloj, dum tiu ĉi miljara regado, estos universala, tutmonda lingvo. Tion klare revelacas* la tria ĉapitro de Cefanja.
Dio "kolektos la naciojn" kaj "kunvenigos la regnojn" por "elverŝi super ilin Mian koleron" — pro iliaj akumuliĝintaj pekoj (Zef. 3:8). Tiu ĉi profetaĵo estas ne miskompreneble klara. Ĝi referencas al la sama tempo kiun priparolas Zaĥaria 14 kaj Apokalipso 19 — la tempo en kiu ĉiuj nacioj kuniĝos por kontraŭstari Jesuon Kriston — ĉe Ties dua veno. Ili toleros neniun dian aŭtoritaton super si. Kaj kion faros la venkanta Kristo? Cefanja 3:9 donas la respondon, parolante pri la Miljara Regno. Dio solene promesas: "Vere, tiam Mi redonos al la popoloj lingvon puran, por ke ĉiuj vokadu la nomon de la Eternulo kaj servadu al Li unuanime." Jes, Dio havigos al ĉiuj popoloj "puran paroladon" (senmakulan lingvon) tiele ke "ĉiuj" alvokos kaj komunsente servados Gin*.
Sed kiu lingvo estos enkondukita de Dio, dum tiu miljara funkciado de la Dia Regno? La Biblio ne senpere malkŝas ĝuste kiu lingvo elektatos kiel "pura parolado"! Ĝi do tre bone povos baziĝi sur la angla. Tio ne necese signifas ke la greka aŭ la hebrea aŭ aliaj gravaj lingvoj devos malaperi.
Miĥa 4:5 certigas: "Ĉiuj popoloj iros ĉiu en la nomo de sia dio, sed ni irados en la nomo de la Eternulo, nia Dio, ĉiam kaj eterne". Sekve estos unu internacia lingvo, unu vero, unu religio, sed diversaj lokaj lingvoj uzantaj aliajn nomojn por la vera Dio.
La venonta pura lingvaĵo ne havos trivialajn esprimojn. Malaperos la nomoj de tagoj, monatoj, kaj paganaj festoj, nun maskitaj kiel 'kristanaj'.[19]
Helpe de pura parolado — de universala mondlingvo — Dio finfine kunigos ĉiujn popolojn sub Sian idealan sceptron. Sed ne antaŭ ol tiuj popoloj devige konvertiĝos de sia pekemo.

Raymond F. McNair

KOMENTOJ DE LA REDAKTISTO

1. Tiu ĉi estas la klasika starpunkto de kristanaj Fundamentalistoj, kiuj volas interpreti la Biblion en ĉiu ajn rilato nepre laŭvorte. Kalkulante nur laŭ la geneologikaj* sinsekvoj, menciitaj en la Sankta Juda Skribo, oni ja venas al estiĝo de la universo (la Kreo) en proksimume 4 000 AD. Imponite de la tro grandaj kvanto kaj kohero de natursciencaj donitaĵoj, unu ilia tendaro tamen subtenas tiun hodiaŭ absurdan limigon nur por kreo de la homo (Adam) mem, lasante pli da evolukapablo al estiĝo de la Universo kaj de la planedo Tero... kiuj ja ne tiom gravas en la debato!

2. Laŭ aliaj fontoj oni povas rekonstrui ke la Diluvo, kiu konsistigis realan kaj tutmondan kataklismon, okazis ĉirkaŭ 10 000 jaroj AD kaj kongruis kun pereo de la iama civilizo de Atlantujo. Oni tiel devus malantaŭen puŝi la indikitajn referencojn eĉ pluen, al mytologikaj* tempoj.

3. **Medzopotamujo*** — PIV: *Mezopotamio.* Antikva regiono "inter la rivereĝoj". El normradikoj *medz·* (mez') kaj *potam·* (river') plus sufikso -UJ (lando).

4. **Nimrod kaj la Turo de Babel** — El la vizioj de A.C. Emmerich oni povas lerni ke tiu ĉi kruela kaj potenca, sed ankaŭ genia organizanto estis ĉefarkitekto de la Turo de Babel. Tiu ĉi kolosa entrepreno situis sur vastregiona ebenejo. Ĝin kunkonstruis 25 triboj sub ĝenerala direktado de Nimrod, kiu loĝigis ilin radforme ĉirkaŭ la laborejego, tiele ke ĉiu tribo disponis grandan, grade altiĝantan vojegon propran al la centro, por la transportado de materialoj, al kiu tasko servis armeo da ŝarĝbestoj kaj ĉaroj. La homoj tenace kaj unuanime dediĉadis sin al la komuna taskego dum tridek jaroj. Ne kalkulante la fundamentojn, ili estis atingintaj post tiu tempo ankoraŭ nur la duan etaĝon (platformon). Ĝi estis tamen jam tiom alta ke "l'unu el la flankoj, pro la ombro, estis tute malvarma, dum l'alia flanko estis tre varma, pro la efiko de la sunradiado". Sed tiam komencis konfliktoj inter la metiistoj, kiuj opiniis sian parton pli grava ol tiu de ceteraj kolegoj kaj kiuj postulis pro tio specialajn privilegiojn kaj konforman pagon. Ili sin grupigis en partioj reciproke antiagonismaj*. Komencis regadi etoso de malfido kaj malakordo, ĝis okazis interbataloj kaj finfine sanga intermilitado de iuj triboj. La grandioza entrepreno tiele rezultis en mizera fiasko, laŭ tute moderna koncepto pri sindikataj depostuloj. La konata lingva diferenciĝo, menciita en la Biblio, okazis nur en postaj jarcentoj, kiam la inter si malamikaj triboj migris for al diversaj regionoj, perdante la interkontakton. Eĉ Nimrod ne sukcesis regrupigi ilin. Laŭ la viziulino, li poste ekirigis konstruadon de la urbo Ninivë, por kies fundaĵoj li utiligis jam pretajn blokojn kaj ornamaĵojn (precipe mozaikaĵojn) de la Turo. Se arĥeologoj volus atenti tiun ĉi detalan kaj riĉan fonton de informoj, ili eventuale povus rekoni en la ruinaĵoj de Ninivë tiujn devenaĵojn. Eĉ la fundamentoj de la Turo mem ne povas ne ekzisti ankoraŭ en formo de tumula monteto, ne rekonata ĝis nun pro sia eksterordinare granda etendiĝo (probable ne tro fore de Ninivë). La fundamentoj de la Turo, laŭ aludoj de A.C.E. ja devis okupi surfacon de ĉ. 75 km^2 — kio egalas surfacon de granda moderna urbo — kaj similis al subtera labirinto memoriga pri la usona Pentagono! Nimrod mem fariĝis patro de Derketoo kaj de Semiramis, ambaŭ poste adorataj kiel diinoj. Ankaŭ li mem poste estis honorata kiel dio sub la nomo Belus (Baâl = «mastro»). Li konstruigis ankaŭ la unuan Babilonon. La Eĝiptoj ricevis de li la figuron de la sfinkso (leono kun homa kapo).

5. Fakte necesus precizigi "sur la tuta tiutempe konata tero", kio egalas "en tiu mondoparto", ĉar en aliaj kontinentoj (Ameriko, Azio, Afriko, Oceanujo) sendube saviĝis grupetoj de la aliaj tie vivantaj homaj rasoj. La Biblio rakontas ja "nur" el perspektivoj de la posteularo de Adam kaj de ilia ĝenerala loĝadloko en Proksima Azio. Laŭ indikoj de A.C.E. ili parolis tiun lingvon, kiun nuntempaj filologoj nomas "hindeŭropa" kaj klopodas hipoteze* rekonstrui. Pli spektakle: ekzistus ankoraŭ skribaĵoj en tiu lingvo, profunde kaŝitaj sub la sablo de Medzopotamujo*!

6. Jen sufiĉe naiva aserto, kiu des pli eraras ĉar Dio ja senĉese kaj daŭre gvidas la tutan universon al ties kulmino antaŭfiksita, lasante tamen moviĝospacon pere de la 'hazardo', sufiĉan por ke ankaŭ la 'libera volo' povu agadi sur ĉiuj niveloj, ĉu negative, ĉu pozitive kontribuante al tiu Celo. — Daŭre kreskanta unueco estas ja ĉeffaktoro en tiu Plano, per multaj disfaloj kaj rekonstruoj, multaj malakordoj kaj repaciĝoj, tra la historiko*, laŭ la koncepto de HEGEL.

7. Kiom ni povas fidi la entrancajn priskribojn de Edgar CAYCE, jam la Atlantoj estis sukcesintaj disvolvi altagradajn sciencon kaj teknologikon*, bone kompareblajn al la nunaj, kvankam pluraspekte 'arkaikajn'. La koruptеco de ilia civilizo, ankaŭ tute komparebla al nia aktuala situacio, elvokis planedan kataklismon. Kredeble Noaĥ devenas de ilia insularo kaj saviĝis kun sia gento en boatego konceptita kvazaŭ submarŝipo — la Arkeo. Menciindas tamen, laŭ CAYCE, ke elmigris [antaŭ ol li] aliaj grupetoj da homoj, same konsciaj pri la venonta pereo, unuj al Eĝiptujo, aliaj al Mez-Ameriko — kie ekzistis parencaj altevoluintaj kulturoj.

8. Tiu ĉi fantazia interpretaĵo komplete ignoras la esencon mem de la Mesio; nome: Dia Elaĉeto por la Origina Peko de la Homo. Sed nu, eĉ la Judoj mem rifuzis kaj daŭre rifuzas agnoski tiun bazan aspekton en Jesuo, postulante nur Gloran Reĝon, Kiu altigus la Popolon de la Promeso super ĉiuj ceteraj popoloj en la mondo. Ni do ne miru ke Jesuo servis kaj servas kiel flago por multnombraj aliaj 'idealoj' — nuntempe, en marksisma perspektivo, eĉ de perforta liberiganto el la socia subpremado. En la kadro de tiu ĉi artikolo — ĉar ni ree troviĝas en konkreta danĝero pri tutmonda katastropfo* — la veno de Jesuo estis tute vana, same kiel la "konfuzo de la lingvoj". Dio sukcesis sole nur iom haltigi nin sur la vojo al pereo...

9. ... kiel ĉiuj aliaj lingvoj, pli aŭ malpli forte, naturaj kaj artefaritaj. Absoluta perfekteco estas idealo alstrebebla, sed ne atingebla.

10. Tio validas evidente nur por la antikva hebrea, same kiel por ceteraj 'klasikaj' lingvoj, ĉar la moderna hebrea estas same riĉa je aktualaj vortoj kaj konceptoj kiel iu ajn alia lingvo nun uzata.

12. ... same kiel la diablo, por dissemi la dekadencan kulturon okcidentan; aŭ ĉu ni eraras?

13. **polyglotulo** — PIV: *poligloto*; «multlingvulo». El normradikoj *poly·* (mult') kaj *glot·* (lingv').

14. Se ne estintus la Francoj, kiuj liveris la vorton 'ŝovenismo', oni devus nepre meti ĝin sur la ĉapon de Anglosaksonoj...

15. ... por denaskaj parolantoj, kompreneble.

16. Do, same kiel Esperanto, laŭ deklaro en la komenco; aŭ ĉu ne?

17. **ortografado** — PIV: *ortografio.* El normradikoj *ort·* (ĝust') kaj *graf·* (skrib').

18. Ĉu tamen?? Neeble!

19. La «Worldwide Church of God», la Atestantoj de Jehova, kaj pluraj aliaj religiaj grupoj, ne pardonas al la Rom'Katolika Eklezio ke ĝi greftis siajn (origine judajn) festojn sur ekzistantaj festoj de la paganaj popoloj eŭropaj. Ĝi tion faris pro la sperto, ke ne eblas forigi, ĉe freŝe konvertitoj, tradiciojn tiel intime ligitajn kun loka kulturo. Ĉu perforta subpremado de tiaj tradicioj/folkloro kaj nepra mortigo de naciaj kutimoj estas pli laŭdinda solvo? Jen tikla demando. Ankaŭ: ĉu la ne kontestebla dekadenco kaj la forperdo de religiaj valoroj en tiuj festoj en la aktuala tempo estas kulpo de la eklezio(j) mem? Incidente: ni ne forgesu ke la korupta epidemio — kun «Paĉjo Kristnasko» ĉekape — plejparte fontas ĝuste en Usono, kiu situas sufiĉe malproksime de la Vatikano.

20. **geneologika** — PIV: *genealogio.* Scienco pri parenceco kaj deveno de familioj. El normradikoj *gene·* (naskiĝ', ide') kaj *olog·* (fakul') plus scienca sufikso -IK (scienco).

21. **mytologiko** — Anstataŭ PIV: *mitologio. El normradikoj myt·* (legend'), *olog·* (fakul'), kaj sufikso -IK (scienco, metodo). La radiko *mit·* rezerviĝas al la signifo (faden'), kiel ekzemple en *mitoĥondro.*

22. **antiagonisma** — Anstataŭ PIV: *antagonismo.* El normradikoj *anti·* (kontraŭ), *agon·* (batal') plus sufikso -ISM (konduto).

23. **katastropfo** — Anstataŭ PIV: *katastrofo.* El normradikoj *kata·* (suben) kaj *stropf·* (turn'). La radiko *strof'* restas rezervita al la signifo "divido de kanto".